חדא מינייהו רב פפא אמרה: ר' ישמעאל החדא מינייהו

אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא: ת"ר להרע או להיטיב אין לי אלא דברים שיש

בהן הרעה והמבה "שאין בהן הרעה והמבה

מנין תלמוד לומר וא יאו נפש כי תשבע

לבטא בשפתים אין לי אלא להבא לשעבר מנין תלמוד לומר ילכל אשר יבטא האדם

בשבועה דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל

אומר להרע או להיטיב להבא אמר לו רבי

עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן

המבה והרעה דברים שאין בהן הרעה

והמבה מנין אמר לו מרבוי הכתוב אמר

לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך

שפיר קא"ל רבי עקיבא לר' ישמעאל א"ר יוחנן ר' ישמעאל ששימש את רבי נחוניא

בן הקנה שהיה ידורש את כל התורה כולה

בכלל ופרט איהו נמי דורש בכלל ופרט

רבי עקיבא יששימש את נחום איש גם זו

שהיה לי דורש את כל התורה כולה בריבה

ומיעם איהו נמי דורש ריבה ומיעם מאי

רלו סעיף א:

ג סמג שם טוש"ע י"ד

סימן רלב סעיף יב וסיי

רלט ס״א:

מסורת הש"ם

נד:], ב) [סוטה טו.], ומוספת' ד) [סוטה טו:], ה) [לקמן כו:], ו) יבמות לב: נדרים [לקמן לא:], רדריו יו: וש"נ], .r: 63 ה) ליה. יעב"ן, ע) שבת ע: לעיל יט. [סנהדרין סב.], י) [לעיל יט.], כ) [ל"ל קמא

דתענית ד' ט.],

תורה אור השלם 1. אוֹ נָפָשׁ כִּי תִשְּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתִיִם לְהָרֵע אוֹ לְהַיִּטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יאשם לאחת מאלה:

ױקרא ה ד ייקרא ה ד אַישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶרְ לַיְיָּ. או השבע שבעה לאסר אָפֶר עַל נַפְשׁוּ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ בְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיוּ במדבר ל ג יַבֶּשֶּׁוּוּ. במובו לג 3. לא תִּגְנֹבוּ וְלֹא תְכַחֲשׁוּ וְלֹא תְשַׁקְרוּ אִישׁ בַעַמִיתו: ויקרא יט יא

הגהות הגר"א [א] גם' או נפש כי תשבע לבטא בשפתים. נמחק ונ"ב אשר יבטא:

מוסף רש"י שהיה דורש את כל שדורשין את התורה בכלל ופרט ויש הדורשה בכלל משמע ליה פרט הבא אחר כלל פירושו של כלל, הלכך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט, וכי אתי כלל שני אחר ודייך אם תוסיף עליו את הדומים לו, הלכך אי אתה דן ע"י כלל האחרון אלא ין עיי כנכ ההמורן מכח דברים הדומין לפרט שלא נתרבו מתחילה, והדורשה פירושו של כלל דנימא איו הכל במשמע, אתי פרטא ריבוי אחריני בהדיה אהני לרבויי כל מילי, דאילו

אינטריך דלא אימעיטו להו

(סנהדרין מה:) גבי כל

משמע ליה בריבוי ומיעוט

שאין בהן הרעה והטבה. שאזרוק לרור לים: ס"ל כי סשבע לבטא. הדרא מינייהו רב פפא אמרה. דמלך בתר אביי ורבא לדמוכת שבושות הלי ב סמג שבושות הלי ב שבושות הלים ב שבושות הלים ב שבושות הלים ב א מייי פיים מצורה לים ב א מייי פיים שבושות הלים ב א מייי פיים מצורה לים ב א מייים ב מכל מקום: ר' ישמעאל ששימש כו'. הכי שמיע ליה לרבי יוחנן שר׳ ישמעאל שימש את רבי נחוניא: מאי מיעט מיעט מלוה. דדבר שאי אפשר הוא וה״ה למשנה את הידוע לאדם: לא יחל דכרו. לא ברנ מצוח. המ״ל מיעט דבר דלימיה בלאו והן ולשמואל

משמע אלא בדבר שאפשר לו לקיים שבועתו והיינו להבא: לא משקרו. בשעה שתשבעו לא תלא לשקר: החדם נשבועה. שיהח חדם בשעת שבועה שיהא לבו עליו: פרט לאנוס. כדמפרש לקמיה כגון בשבועה לשעבר וכסבור שנשבע בחמת. ולקמיה [ע"ב] בעי אם כן שגגת שבועה לשעבר היכי משכחת לה: נשבועה ונעלס. שנתעלמה ממנו שבועה: העלם חפן. בלא שבועה. לקמן מפרש לה: לבך אנסך. כסבור היית לישבע בחמת: חינשי. שכח: חחת היא. אי אתה מולא העלם חפץ בלא העלם שבועה וזו היא אינה משנה: אלמא לא. אין אתה מולא זו בלא זו בתמיה והא משכחת לה כו': עלה דהאי פת. שאכל וגבי דהאי פת העלם שבועה היא כסבור שלא נשבע עליה שהרי סבור שהיא של שעורים: חזינן כו'. כבר פירשתיו אלל העלם טומאה ומקדש בשילהי

ידיעות הטומאה י: לא שנא. ופטור:

ר' עקיבא דדריש ריבויי ומיעומי דתניא או נפש כי תשבע ריבה להרע או להימיב מיעם לכל אשר יבמא האדם חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעם מיעם דבר מצוה ור' ישמעאל דריש כלל ופרם או נפש כי תשבע לבמא בשפתים כלל להרע או להימיב פרט לכל אשר יבטא האדם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש להבא אף כל להבא אהני כללא לאתוִיי אפי' דברים שאין בהן הרעה והטבה להבא אהני פרטא למעוטי אפילו דברים שיש בהן הרעה והטבה לשעבר איפוך אנא א"ר יצחק דומיא דלהרע או להיטיב מי שאיסורו משום בל יחל דברו יצאתה זו שאין איסורו משום בל יחל דברו אלא משום בל תשקרו רב יצחק בר אבין אמר אמר קרא או נפש כי תשבע לבטא בשפתים מי שָהשבועה קוּדְמת לביטוי ולא שהבְיטוי קוּדמת לשבועה יצא זה אכלתי ולא אכלתי שהמעשה קודם לשבועה ת"ר האדם בשבועה יפרט לאגום ונעלם פרט ילמזיד ממנו שנתעלמה ממנו שבועה יכול שנתעלמה ממנו חפץ ת"ל בשבועה ונעלם יעל העלם שבועה

הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: אמר מר האדם בשבועה פרט לאנום היכי דמי יכדרב כהנא ורב אםי כי הוו קיימי מקמי דרב מר אמר שבועתא דהכי אמר רב ומר אמר שבועתא דהכי אמר רב כי אתו לקמיה דרב אמר כחד מינייהו אמר ליה אידך ואנא בשיקרא אישתבעי אמר ליה לבך אנסך ונעלם ממנו שנתעלם ממנו שבועה יכול שנתעלם ממנו חפץ תלמוד לומר בשבועה ונעלם ממנו על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: "מחכו עלי' במערבא בשלמא שבועה משכחת לה בלא חפץ כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חמין וכסבור שאוכל קאמר דשבועתיה אינשי חפצא דכיר אלא חפץ בלא שבועה ה"ד כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חמין וכסבור של שעורים קאמר דשבועתיה דכיר ליה חפצא אינשי כיון דחפצא אינשי ∘להו היינו העלם שבועה אלא אמר רבי אלעזר דא ודא אחת היא מתקיף לה רב יוסף אלמא חפץ בלא שבועה לא משכחת לה והא משכחת לה יכגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורין ועלתה בידו של חטין וכסבור שעורים היא ואכלה דשבועתיה דכיר לִיה חפצא הוא דָלא ידע ליה אמר לִיה אביי כָלום מחייבת ליה קרבן אלא אמאי דתפים בידיה העלם שבועה הוא לישנא אחרינא אמר ליה אביי לרב יוסף סוף סוף קרבן דקא מייתי עלה דהאי פת מיהת העלם שבועה הוא ורב יוסף אמר לך כיון דכי ידע ליה דחשין הוא פריש מיניה העלם חפץ הוא ייבעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם שבועה בידו וחייב אדרבה הרי העלם חפץ בידו יופטור אמר רב אשי חזינן אי מחמת שבועה קא פריש הרי העלם שבועה בידו וחייב אי מחמת חפץ קא פריש הרי העלם חפץ בידו ופטור א"ל רבינא לרב אשי כלום פריש משבועה אלא משום חפץ כלום פריש מחפץ אלא משום שבועה אלא לא שנא בעא מיניה רבא מרב נחמן

וריבה לית לן למעוטי אלא חדא פד ג מיי שם פ״א הלי מילתא: רלא שקדמה בימוי לשבועה. יד ממג שס: מילתא: רלא שקדמה בימוי לשבועה. בה מיים שס פ"ג ואת האי קרא לגלויי על להרע או להיטיב דממעט לשעבר אבל בהאי בו מיי׳ שם הלכה י: לחודיה לא סגי: את דבך אנסך. נראה דלאו למפטריה מקרבן גרידא רבינו חנגאל קאמר שלא יצטרך לכתוב על מתני' ר' ישמעאל אומר פנקסו שיביא חטאת שמינה אינו חייב אלא על העתיד לכשיבנה בית המקדש אלא אפילו שנאמ׳ להרע או להיטיב אמר לו ר' עקיבא אם עונש נמי ליכא כדמוכח בפרק ארבעה כן אין לי אלא דברים נדרים (נדרים דף כה:) דאמר התם שיש בהן הרעה והטבה. כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות דברים שאין בהן הרעה דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין א״ל מרבוי הכתוב. א״ל אם ריבה הכתוב לכך. פירוש אם ריבה הכתוב הזה דכתב לכל, אשר יבטא האדם שגגות מותרות ומפרש היכי דמי שבועות שגגות כדרב כהנא ורב אסי דכל חד וחד אדעתיה שפיר משתבע ולא דמי לההיא דהשולח (גיטין דף לה. ושם) שאמרה יהנה סם המות באחד מבניה שנענשה דגבי ממון שאני דמעיקרא הוה לה למידק שסופה לבא לידי שבועה אם תאבדנו ומיהו תימה אמאי לא מיבעיא תרי קראי חד לפטור מקרבן וחד לפטור מעונש או נפש כי כדאשכחן בפ"ב דנדרים (דף יו.) גבי נשבע לבטל את המצוה דמיבעי לן תרי קראי חד לפטור מקרבן וחד לפטור ממלקות ויש לומר דלא דמי כלל דהתם שפיר מיבעי לן תרי קראי חד למיפטר שוגג מקרבן וחד למיפטר מזיד ממלקות אבל הכא כשפטר שוגג פטרו לגמרי מקרבן ומעונש וההיא דס"פ ד' אחין (יבמות דף לג. ע"ש) דקאמר לרבי חייא בר קפרא שקורי משקר ולבר קפרא רבי חייא שקורי משקר לא לענין עונש שבועה קמיבעיא ליה היאך אירע תקלה על ידם אלא במה היה טועה לומר ששמע מרבי כדבריו: וחי

בפרק ס' (בתרא דמסכת מועד קטן (דף כוי) ולא היו יודעים בפועת הל ב סמג לאון רמא טוש"ע י"ד סי

מילתא דליתיה בלהבא ול"ל דשקולים

הן דלמאן דדרים ריבה ומיעט

התלמידים אם מדעתו אמרה או משום רבו:

אפילו דברים שאין בהם :אפי׳ דברים שאינן להבא ת״ר להרע או להיטיב אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה כו'. . ואסיקנא ר' עקיבא דריש כנחום איש גם זו. תשבע או נפש כי וושבע לבטא. ריבה כל מה שיבטא. להרע או להיטיב מיעט כל דבר שאין בו הרעה והטבה. לכל אשר יבטא האדם בשבועה חזר וריבה כל מה שיבטא האדם בשבועה חייב משום שבועת ביטוי. מאי רבי רבי כל מילי. בין להבא בין לשעבר. ואפילו דברים שאין בהם הרעה והטבה. אי הכי המיעוט למה בא. ואמרינן מיעט דבר מצוה. כלומר הנשבע לבטל את המצוה פטור. ר' ישמעאל דריש הכי בכלל ופרט כנחוניא בן . הקנה רבו וריבה אפי׳ יהטבה. ומיעט אפילו דברים שיש בהן הרעה והטבה לשעבר ואינן ו ברים שיש בהן הדעה והטבה לשעבר ואינן להבא פטור. ואקשינן עליה ומה ראית לרבות דברים שאין בהן הרעה והטבה ולמעט דברים שהן לשעבר. ופריק ר' יצחק מדוקיא דקרא דכתיב לא יחל דברו אלא קיימו. והנשבע בדבר שכבר עבר היאך יכול לקיימו. מאי דהוה הוה. אינו עובר בדבר שעבר ועוד מדכתיב או נפש כי תשבע לבטא. מי שקדמה שבועה לביטוי ולא מי שקדם ביטוי . לשבועה: ת"ר לכל אשר יבטא האדם בשבועה פרט לאנוס כגון רב כהנא ורב אסי דהוו משבעי מר אמר הכי אמר רב ומר אמר הכי אמר רב ומר אמר הכי אמר רב ואשתכח כחד מינייהו. . גוונא לא הוי שבועת שקר מאי טעמא לבך אנסך שעמד בדעתך כי האמת

שעמר בדעון כי האמת עמך: לכל אשר יבטא האדם בשבועה ונעלם ממנו. מדסמיך ליה לשבועה לונעלם ש"מ דבהעלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ ואמרינן בשלמא אי אמר שבועה שלא אוכל פת חטים ושכח היכי דמי חטים ושכח היאך נשבע הוא וכסבור שאוכל נשבע דהיינו העלם שבועה בלא העלם חפץ. כי פת חטין זכור הוא אלא שכח שנשבע שלא לאכלה. אלא העלם חפץ בלא העלם שבועה בלא העלם שבועה היכי דמי אי נימא כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטים וכסבור פת של שעורים קאמר היינו העלם שבועה דא ודא אחת היא. כלומר לא משכחת העלם חפץ בלא העלם שבועה. ופרי׳ רב יוסף אי נשבע שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורים ועלתה בידו פת חטין וכסבור פת שעורים היא ואכלה פטור. היינו העלם חפץ בלא העלם שבועה. דשבועהיה דכיר ליה. חפצא הנה בשנת אות היה מה היה במה היה במה היה במה היה במה היה היה הא דמי לה היה הא דמי לה רב יוסף הכי כיון דאילו מזכר דפת חטים היא פייש העלם היא האינשי ליה ואמ"ג דאמר אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא ממאי דתפיס בידיה כי האי גוונא העלם שבועה היא. הא דמי לה רב יוסף הכי כיון דאילו מזכר דפת חטים היא פייש העלם חפץ הוא: בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם שבועה והעלם חפץ בידו מהו. א"ל הרי העלם שבועה בידו וחייב כו". וקיימא לן כר' עקיבא דמחייב אפילו לשעבר: בעא מיניה רבא מרב נחמן